

Első évi folyam.

22. szám.

Május 28. 1865.

A magyar gőzhajó-társaság.

Harmincöt éve, hogy a Dunát az első cs. k. szabalmazott gőzhajózási társulat hajói szelik. Milliókat keres évenként, s milliókat visz ki évenként e pénzszegény hazából, mert a vállalat tulajdonosai kívül laknak a magyar határokon. Nem mondhatja senki, hogy a tavalyi év a kereskedési forgalomra nézve valami rendkívül élénk lett volna, mégis, mint a társulatnak ez idén Bécsben tartott közgyűlésén jelentve volt, a múlt év jövedelme 10 milliót tesz. Mily áldás volna, ha e 10 millió Pesten székelő magyar társulat tulajdona lenne, s Magyarországon oszolhatna szét!

Husz éve, hogy e gondolat hazánkiai agyát foglalkoztatja, s husz éve, hogy e gondolat megtestesítése körül hiába fáradoznak jobbaink. 1846-ban gróf *Batthyány Kázmér* már megtette a lépéseket egy magyar gőzhajótársaság alapítására, azonban a csakhamar bekövetkezett politikai mozgalmak

más térre sodorták a nemzet figyelmét; az 1848 ki rázkodás pedig e társulat terjedésnek indult gyökereit is szétszaggatá, s a feledésbe ment terv nyugodt

majd másfél évtizedig, míg 1862-ben Medgyaszay István hazánkfia, s egyike legjelesebb gőzhajó-kapitányainknak, újra fölleveníté az eszmét, s másodszer inditá meg egy magyar gőzhajózási létrehozását. — Azonban a férfiak, kik a terv megvalósítását tőle átvették, a hazában összeszerelhető tőkét nem tartván elegendőnek egy nézeteik szerinti vállalat megalapítására, angolokkal szövetségbe akarták a társulatot megalkotni, s e magában véve jó szándék meg-

Houchard kapitány.

buktatá az egész ügyet. A közönség nagy részének nem jól esett, hogy egy hazai intézet élére ismét idegeneket akarnak állítani, nem jól esett, hogy a remélt haszon egy részét újra külföldre akarják kiadni, s voltak, kik az angol vállalkozók egyéniségére nézve is oly

adatokkal birtak, melyek egyáltalában nem foglaltak magukban semmi biztosítást a velök való csatlakozásra. És ez utóbbiak aggodalmait igazolá a fatum. Szerencse, hogy felhívott angoloknak nem volt idejük a vállalatba tetteleg belebocsátkozniok, mert minket is belerántottak volna abba a sárba, melyben maguk otthon végkép belerekedtek.

Az egyszer elesett, egyszer elejtett ügyet Houchard Ferenc gőzhajókapitány vette föl harmadszor, s az ő kezdeményezése és nézetei szerint alakuló magyar gőzhajózási társulat, ugy látszik ezuttal oly egészséges alapon indult, az érdeklött hazafiak által oly melegen karoltatott fel, hogy létesülése minden kétségén kívül áll.

Ki az a *Houchard*? fogja kérdeni az olvasó, ki nem gondolhatja, hogy e névben és viselőjében egy talpig derék magyar embert mutatunk be neki.

Houchard Ferenc ivadéka egy, a vallási háborgatások miatt Franciaországból a 16-ik században kivándorlott előkelő hugenotta családnak.

Kapitányunk nagyatyja Izsák, külföldi protestans akademiákon gróf Teleki Józseffel megismerkedvén, ez, mint az erdélyi ref. kollegium főgondnoka, megkínálta őt a m.-vásárhelyi főtanodában a mértan, természettudományok, a francia és német nyelv tanárságával, mit Houchard Izsák el is fogadott és 17 éven át fáradszorgalommal működött a magyar és székely ifjak képezésében. M.-Vásárhelytől laktában született József fia, kapitányunk atyja, kit már érzelmeire nézve is annyira magyarrá nevelt, hogy ez a franciák ellen kündült szabadesapatok táborozásaiban, mint önkéntes részt vett, s oly vitézül viselte magát, hogy a hadból érdemjellel tért vissza, azután Pesten a nemes csapatokhoz csatlakozott ugyanazon érdekből; onnan haza jövén pedig, M.-Vásárhely polgári őrségét rendezte és tanította be a fegyvergyakorlatra, — ő alakította két tulajdon kitéző gyümölcsös és virágos kertje mellett a város végén, a Maros folyó által képzett szigetre, azon köz-mulatókertert és sétatért, melyet Napoleon akkori fogsága helyéről *Elba szigetének* nevezett el; — mely sok fáradságába s áldozataiba kerülvén, halála után a városi tanács közgyűlésileg elhatározá, hogy a szigetben neki, mint *Elba* alapítójának és a város különben is köztiszteletben és szeretetben állott polgárának díszes emléket fog emelni.

Erdélyi rendei 1842. sept. 10-én közfelkiáltással honfiusították a Houchard-családot, s erdélyi ci-

meres nemeslevél megnyerése végett ő felségének ajánlották. S ekként már magyar nemes vérből származott Ferenc, kinek arcképét itt közöljük.

Houchard Ferenc 1822-ben született, s iskoláit Maros-Vásárhelytől végezte. Két évig a kinstári tanács mellett az erdőszeti osztályban gyakornokoskodott, azután a selmeczi akadémiában a bányászatot és erdőszetet tanulta, mignem egy pesti átrándulása alkalmával, gróf Széchenyi Istvánnal megismerkedvén, s ez által a hajózási pályára buzdítatván, Triesztbe ment, s ott magát tengerészszé kiképezte.

Két év alatt beutazta a trieszti Lloyd-társulat minden vonalait; megjárta kelet kikötőit: Konstantinápolyt, Smyrnát, Görögországnak néhány szigetét, Syrát, Athenet, Alexandriát s onnan a Niluson felhajózott Kairoba, azután megnézte Afrika pyramisait, a jóniai szigeteket, a római és nápolyi kikötőket, a dalmátiai partokat, Olaszország nagy részét.

Ezen tengeri utjaiban megismerkedvén akkori cs. kir. fregatt-kapitány, jelenleg altábornagy Kudriarszkiával, midőn ez 1846-ban a cs. k. szabadalmazott dunagőzhajó-társaság igazgatója lett, meghívta őt hajóskapitánynak a Dunára, hol „Metternich“ hajón kezdette meg működését. Később a „Ludwig“ hajónak lett vezénylő kapitánya. — 1848-ban pedig a feltiszai hajózás elhatároztatván, őt küldék e kényes vonal megnyitására. 1849-ben felügyelője lön a tiszai hajókázatnak, s e nehéz időben kötelességének úgy is mint hazafi, s úgy is mint főnök mindvégig tökéletesen megfelelt.

1852-ben megint a Dunán találkozunk vele, 1860-ban pedig a derék Lucenbacher testvérek által lön felhiva gőzhajózási vállalatuk támogatására — s ő azon hitben, hogy a közügy forog kérdésben, kötelességének tekinté áldozatot hozni, s 14 évi szolgálatából folyó igényeit odahagyva, átlépett az első magyar gőzhajózási vállalat rendező kapitányának s mint ilyen bebizonyította a vállalat életrevalóságát és jövedelmezőségét.

Tehát ez a férfiu az, ki az imént megalakult magyar gőzhajó-társulatot kezdeményezé, — s megismertetvén őt röviden az olvasóval, jövő számunkban megismertetjük magát az általa kezdeményezett magyar gőzhajó-társulatot.

(Vége következik.) p. 338.

S z e n t t ű z h e l y .

Jertek, jertek, oly jó meleg van itt,
 Vegyen körültem mindenik helyet;
 Szent tűzhely ez, a melynek lángját
 Kioltni soha, sohasem lehet.
 Úgy ég, miként az örök nap heve,
 Melengetően világítva szét;
 Feléled itt, ki tán megdermede,
 S dobogni érzi ujonnan szívét! . . .

Hisz a világ most oly hideg s fagyos,
 A nap se süt már olyan éltetőn;
 E vén földet tán köszvény bántja most?
 Avagy hidegköt az én agyvelőm? . . .
 Nem, nem, — az élet valóban sivár,
 S az emberek oly lelketlen vadak;
 Nem nézi senki, jövőben mi vár,
 Céljuk csupán a jelenhez tapad.

Különben is oly sok az üldözött,
 Minden szög rejt egy-egy boldogtalant;
 Oh pedig hány van ez árvák között,
 Kiknek születni kár volt itt alatt . . .
 Hány van, kit az ég bőven álda meg,
 S nem tölthetik be hivatásukat,
 Mert átkuk az, hogy ők is lettenek,
 S hogy emberjelleg fekszi arcukat . . .

S bár szép e lét, és szépek álmai,
 Ám árnya sok van, s fáj az ébredés:
 Nehéz a sorssal szembeszállani,
 S folyton legyőzni őt, erőnk kevés! . . .
 Nemes, fenséges a sok küzdelem,
 De hogyha vége nincs, oh, úgy megöl!
 Így küzdtem én is, s most már életem
 Egy bús rege csak az élet felől . . .

Egy van, mi mégis enyhét ad nekem,
 Mi fölmelenget, hogyha áthülök,
 Mi fénybe mártja halvány képzetem,
 S reményadóan mosolyg rám az ég . . .
 Egy tűzhely ez, mit az Isten szított,
 Megamnyi szikrák rejtélyes laka!
 — E szikrák a szép, ihletett dalok,
 S e *tűzhely* a *szent kiáltás* maga!

Oh jertek hát e szent tűzhely köré,
 Kiket már többé misem boldogít,
 Kiknek hitét a balsors megtöré —
 Az Isten arcát meglátjátok itt! —
 Egy új világ, egy boldog áltatás,
 Leszen majd ebből szép jutalmatok,
 Mert szíveteket itt nem bántja más,
 Csupán egy kín, mely édesen sajjog! . . .

Benedek Aladár.

Az a ház Komáromban, melyben az én Móric öcsém született.

Vályné Jókai Esztertől.

Sajátságos épület volt — városon szokatlan — két utcára szolgáló telken építve, de azért egyikre sem nézett ablakaival.

A piacról menve, a vármegyeyutca baloldali során volt egy hosszú, magas deszkakerítés, azon belől ültetett akácfa ágai kihajlottak az utcára; úgy hogy, a ki nem ismerte a helyiséget: figyelem nélkül haladt volna el a kerítéssel egyforma magasságu, kétfelényilő, egyszerű deszkapu melletti alacsonyabb utcaajtónál, mely kivülről redőzött formán volt borítva és egy, a felső felében alkalmazott zörgetővel ellátva, mely kis koccantásra is éles hangot adott. Az idegen azt gondolhatta, hogy az kert, mely vagy az alsó vagy a felső szomszédházhoz tartozik.

Az utcaajtón belől balra, az akácfaikon túl voltak gyümölcsfák: alma, körte, sárgabaraek és szeder; jobbra, néhány öl pusztta térségen túl, egy deszkafölddel ellátott felszer, egyik oldalával a szomszédház, másikkal pedig az ott kezdődő köépülettel összekötve, — esős időben kellemes játszóhely volt az a felszer, ott mindig volt száraz homok.

Az épület hosszú volt, végig boltíves folyosóval; ablakai többnyire erre a folyosóra nyíltak; a négyszögletű oszlopok, melyek boltíveit tartották, félig fallal voltak berakva, s csak a folyosó két végén és a nagy konyhaajtónál lehetett kijárni. Mindjárt a felszer mellett volt az épületen egy ablak, mely az utcaajtóra nézett, mely ablakon sűrű, rézsút kockás farostélyzat volt — valamint még más két ablakon, melyek nem nyíltak a folyosóra, szintén olyan rostélyok alkalmaztattak.

A mint az ember a folyosóra fellépett, mindjárt nyílt ott jobbra egy oly dupla redőzött ajtó, mint az utcaajtó, egy kicsi téglatalaju helyiségre, melyben hajdan kandalló lehetett, akkor nálunk csak a rányiló szoba kályháját fűtötték róla — mi kis konyhának neveztük — világítást csak arról az utcaajtóra néző, farostélyzattal ellátott ablakról kapott. A következő szoba is kised volt, egy ablakkal a folyosóra. Az ismét abba nyíló már jókora lehetett, két ablakkal a folyosóra és igen nagy ablakközökkel, egy ablak pedig magasan, csaknem egészen a gerendáznál, nézett a szomszéd udvarra, ez utóbbi ablakon is olyan rézsút

kockájú farostélyzat volt. *Ebben a szobában született az én Móric öcsém*, és annak az ablaknak világa vetette rá legelsőbb a napsugarat, a mi rostélyzata közt behathatott; az az ablak nyugatra nézett, nagyon valószínű, hogy a lemenőben levő nap bemosolygott a család kis örömhözójára. Móric estenden született, az idő pedig derült lehetett; mert emlékszem, hogy a szomszéd kisasszonyok rövidujju ruhában kísérték ki látogatóikat, mikor én az iskolából haza mentem, és engem azzal a hírrel örvendeztettek meg, hogy itthon a kis *Lajoska!* — Lajoska azelőtt nemsokkal meghalt szeretett kis öcsém volt. Én akkor éppen kilenc éves voltam.

Azután a szoba után, melyben Móric született, következett egy nagy téres konyha egy ablakkal és egy kétfelényilő borított ajtón kijárással a folyosóra, azontúl ismét egy szoba két ablakkal, szintén a folyosóra, még egy ablak nyílt ugyan oda, de az már az éléstárunké volt, melynek ajtaja az utóbb említett szobába nyílt, éléstárunkon még egy ablak a kertre nézett, olyan többször említett farostélyzattal, ott végződött a lakó-épület.

Az udvaron keresztbe azután a lakóház végével egy irányban voltak a gazdasági épületek: istálló, hizláló, úgy hogy az udvarról az ember nem láthatott a kerfbe. A kertajtó ott nyílt mindjárt a folyosó végénél, az istálló fala mellett. A kerten végig szőlő-lugos vezetett egész egy deszkabódéig, melyre néhány falépcsőn kellett felmenni, abból a bódéból — mi filagóriának hívtuk — volt kijárási a csapóutcára, mely még abban az időben igen néptelen utca volt, többnyire kertekből állt és néhány kertészcsalád lakta az ott igen gyéren épült kis házacskákat.

Ilyen volt ezernyolcszázhuszonötben az a ház, melyben Jókai Mór született és járt tanult; mert még nem volt két éves, mikor onnan kiköltöztünk, egy szüléink által egészen újon épített házba, melyben Móric nevelkedett. Ez a ház még most is úgy áll kevés változtatással és néhány bombatoldalékkal. Hanem az a ház, melyben született, azóta sok változáson ment keresztül. *Negyven éve annak*, a miket én emlegetek. De még régebbi korra is visszamegyek azt a házat illetőleg.

Leírom azt is, mit gyermekkoromban arról a házról és annak eredeti rendeltetéséről s használatáról hallottam, a mennyire még emlékszem.

Buzgó *protestánsok* építették azt az épületet a *vallás-üldöztetés korában*, s ott tartották titkos istentiszteleteiket; azért nem szolgált ki az egy utca sem ablakaival, sőt falával sem; — azért

ültették be a különben elég magas kerítés-melléket a gyorsan növekedő dúslombozatu akácfaakkal, hogy az utcáról ne is láthassák az épületet. Az utcaajtóra alkalmazott zörgető koccsintásáról ismerte meg a hívek jövetelét abban a kis előszobában lakó ör, — mit mi kis konyhának hívtunk.

A hívek összejöveteleik alkalmával meg szokták határozni hányat? és mily gyorsan koccsintanak?

Az ör, ki agg nejevel és számos felnőtt fiaival lakta — látszólag — az egész házat, tudta, ha nem a meghatározott módon hallott zörgetni, hogy az valami *idegen*, olyankor nagysokára nyitott ajtót a bekéredzőnek, nagy zúgolódva bontakozván ki egy halmaz rossz háló közül, miket ott a félszerben szokott javitgatni és esős időben ott szárogatni. Fényes nappal is megkérdezte, mielőtt a zárt félretolta volna, hogy ki az? mit akar? és gorombán lehordta, ha valaki csak kíváncsiságból zörgetett és őt zavarta hálói foldozásában. Ő maga ugyan már nagyon öreg volt arra, hogy azokat a súlyos hálókat huzza, kivált ha tele voltak *jó fogással*, — akkoriban nem volt ritkaság a mázsás tok, harsa, viza — hanem a fiai, azok jártak hálózni; ő csak foldozgatta hálóikat, mikkel tele volt aggatva az épület előtti félszer. Azt szokta mondani az a vén apó: hogy ő már egyébre úgy sem való, csak hálót igazgatni, meg házórzőnek, ő már *jó lakat*, nem bírja sem a dolgot, sem a csavargást, hát csak megmarad egy helyben.

De azok, a kiknek alkalmuk volt *ékes szónoklatát* hallani, ünnepélyes alkalmakkor, kik buzgó imáit naponkint utána mondhatták, azok tisztelettel hajoltak meg előtte, és el nem tudták himni hogy az az áhítatos hang, melylyel ott Istenhez fohászkozik, és melylyel őket Isten nevében megáldja és buzdítja, néha-néha szeliden dorgálja is, ha tán hitőkben csüggednek, — hogy ugyan ez a hang azokat a hivatlan tolakodókat, kik a hívek titkaiba be akartak hatolni, a hozzájuk illő kitételekkel is el tudja üzni.

— Oh fájdalom! fohászkozik a jó öreg — hogy az ördögökkel kell őket elvitetnem, ha Isten nevében küldöm, kinevetnek — bocsásd meg uram bünyömet! és ne vigy a kísértetbe!

Mint nekem beszéltek, az istentiszteletre rendelt helyiség az a leghátulsó szoba lett volna, ha nagy volt a hívek száma ünnepek alkalmával, mikor mindenki igyekezett, bárhogy ejthette is módját, a közönséges isteni tiszteletben résztvenni. — Akkor még az a szoba egy volt a mi általunk éléstárnak használt helyiséggel és így jó nagy lehetett. Valószínű is, hogy azt a falat, mely a szobát

a kamrától elválasztotta, később építették, mert az igen keskeny fal volt, alig valami kis ajtóközzel, míg a többi ajtóközökben kényelmesen játszottunk, zord időben négyen gyermekek — Balázs, Kálmán, Károly és én — két zsámolyon ülve, pa-

pucost, meg királyost, az ablakdeszkákon meg babáimnak volt kényelmes és pompás szállásuk. Az eredetileg épült falak rendkívül vastagok voltak, az a vékony fal hát később készült.

(Folyt. köv.) pag. 362

Uj-Yorkból Uj-Granadába.

(Folytatás.)

Ha az ember oly szerencsétlen, mint például én voltam, ki egyszer sárgalázban betegen 18 napig voltam kénytelen gőzösre várni Panamában, úgy természetesen kifogy az újdonságból, s már 3-dik napon körülte minden kiállhatlan ódon-sággá változik, s az ember egész nap iz-zadva, folyton homlokát törülgetve és mindig árnyékot keresve — mit meg-
lelni soha sem sikerül — alig várja az estét, s mikor az be-következett, lankad-tan és ólomsúly lá-bakkal az ágyba má-szik, hol egész éjjel hánykodik, s vala hányszor felébred, legyezi magát s le-monadét iszik, foly-ton esdekelve, hogy jönne bár a reggel, s mikor ez beköszön-tött, felkél, hogy is-mét izzadva és li-hegve keresse egész nap az árnyékot!

tunk ezen több mint 2 magyar mértföldnyi utvo-nalon csak egy negyed holdnyi nyílt tért sem, avagy művelés alatti földet, az egész ép úgy volt, a mint az ur isten azt megteremtteni kegyeske-

dett, az ut kivételé-vel, mely Panamából a déli államokba ve-zet. A folyó ottan, a hol az ut átszeli, mint-egy 10 öl széles, s alig ér térdig. Jobbra azonban nagy távol-ságra mélyebb, oly mély, hogy fenekét érni nem lehet, s it-ten történt, hogy rö-gtön levetkezve, egy-másután beleugráltunk s uszkáltunk a hideg folyóban, — mely közbevetőleg mondva, 27° Reau-mur meleg volt e na-pon, egy februári na-pon, noha azt mond-ják, hogy júliusban, midőn a Cordillerák hava olvad, a fo-lyó vize sokkal hi-degebb.

Panama-vidéki népviselet. (Eredeti után fára rajz. Haske.)

Panamában töltött unalmas életem alatt 3 fran-cia és 4 angol is velem unatkozott a hételben, kik nyugoti Mexikóba indultak Európából, de a fran-cia ostromzár miatt nem mehetvén be a mexikói kikötőbe gőzösök, Panamán várták a jó szerencsét. Orvosom úgy is hideg fürdőt és mozgást ajánlván örökösen, felette alkalmas időben jött ezen hét szenvedő társam indítványa egy este, hogy másnap reggel rándulnánk ki a Rio d'Orohoz, vagyis az arany folyóhoz fürödni, illetőleg usz-kálni. Reggel 5 órakor tehát 4 calezán elindul-tunk s a 3 leagua távolságra levő folyóhoz minden közbejött akadály nélkül 7 óra körül megérkez-tünk. Egész utunk erdőn vitt keresztül, s nem lát-

Mint minden tropikus amerikai folyóban, úgy ezen Rio d'Oroban is számtalan alligator lakik, de ezek jelenlétével senki sem törődik, kinek a vízben dolga van; mellettünk és körülünk számos 5—6 láb hosszú alligator uszkált, és sokszor lát-tam másutt is, amint nők és leánykák a vízben mostak, s mellettök alligatorok uszkáltak. Ezt csak azért említem fel, mert itten írom e sorokat, hol ne-hány szobatudós rémséges adomákat beszélt már el az alligatorok emberfaló tulajdonságairól, s így áta-lános vélemény — sőt hiedelem, hogy az alliga-torok felette veszedelmes szörnyetegek. Minder-ről tropikus Amerikában, hol ezen állatok minden árokban és tócsában, sőt esős évszakban a váro-

sok ucaín is láthatók, senki sem hallott semmit, sőt határozottan elmondhatni, hogy tropikus Amerikában egyetlen tény sincs *constatirozva*, mely bizonyosággal szolgálna arra, hogy az alligator embert megtámadott. Az igaz, hogy megtámadhatja, ha tudná, mily rémséges pusztító fegyverrel vannak állkapcái ellátva, de a természet gondos és kegyes örökösége az emberek felett úgy rendelte el véghetetlen jótékonyosságában, hogy éppen ezen leg-rémségeseb szörnyetegek legyenek a teremtés leggyávább állatai. Különben is az alligator soha sem eszik élő állatot, azaz soha sem öl, mert sokszor láthatni ezen állatot a mint kacsák és ludak közt sőt kutyák, marhák, sertések, sőt gyermekek közt is uszkál, s egy kapásba kerülne neki csak akár-melyikét vízbe fulasztani s hatalmába keríteni; — ilyesmit soha sem tesz; de ha bármely állat más ágencia által elvész, *ilyent* mindig seregesen felkeresnek, nemcsak vízben, de nagyobb távolságra is a víztől, s bámulatos gyorsasággal felfalják.

Hogy méginkább illusztráljam az alligator gyávaságát, csak egy esetet említek föl: egyszer Mexikóban vadászván, egy ludat szárnyán meglöttem, mely a folyóban egy zátonyra esett, s egy nagy alligator tüstint fogai közé vette. Én kezembe kapva egy mellettem heverő fadarabot, a térdig érő folyon át a zátonyra futottam, s a menekő alligátort föbe vágtam; mire tüstént eleresztette ludamat, s belefutott a folyó másik ágába; kétségkívül nagyon örvendve, hogy ily olesón menekülhetett.

A panamai lakosok egyik főmulató helye a Plaza de los gallos, vagyis a Kakastér, mely tulajdonképen nem is tér szoros értelemben, mert egy udvar közepére épített s páholyok és körszékekkel ellátott circust értenek ezen elnevezés alatt, hol a sarkantyus kakasok küzdenek.

Hétfő kivételével (épen mint minálunk a napi sajtóval történik) minnedenap előadás tartatik a kakastéren d. u. 3 órától egész 6 óráig. Mint minden más sportoknál történni szokott, úgy itten is előre be vannak jegyezve, bánatpénzek letétele mellett a fellépendő kakasok és uraik. A középső páholyban ül a bíróság, Panama városa egyik tanácsosának elnöklété alatt, s mikor ez cseppet, a díszbe öltözött rendező előkiáltja a programmon levő feleket, kik tüstént megjelennek a páholy előtt, kacsáikat bal karjuk alatt hordozva.

A bíróság reakóti a kakasok bal lábára a sarkantyut, mely tulajdonképen nem is sarkantyú, de egy igen éles, sarlóforma görbe kés. A két ellenfél aztán — de mindig ölbe vagy farkánál fogva tartva — egymásra ingerli a kakasokat, s többnyire nyakaik és hátaikról minden tollukat

kitépi, hogy annál nagyobb dühbe hozza, s mikor végre eléretett ezen cél, szabad lábra bocsáttatnak s a viadal megkezdődik, mely rendszeren 1 vagy legfeljebb 1½ perc múlva az egyik, vagy legtöbbször mindkét fél halálával végződik, s ez utóbbi esetben az először meghalt a vesztes.

Sokszor megtörténik az is, hogy még a bíróság sem képes meghatározni, melyik fél a győztes, oly egyszerre esik el mindkét fél; ilyenkor végtelen zaj és élénk vita szokott támadni, melyben nem csak a küzdő felek, de az egész — sok százakra menő — közönség is részt vesz. A bíróság szava mindazáltal döntő, s ennek mindenki engedelmessékedik, mert a juez de la plaza dictumától fellebbvitel nincsen.

Panama becsületére megemlítjük, hogy a hölgyek már nem járnak a kakastérre, csak elvétve, s ekkor is csak alsóbb osztályú nőket lehet ottan szemlélni; noha a férfiak minden rangkülönbség nélkül, sőt papok és katonatisztek is találhatók ezen helyen, éppen mint nálunk a kaszinókban.

Tán senki sincs, ki nálamnál jobban kárhoznatná a kakas- és patkányöldöklést, s az ezekhez hasonló rossz izlésű sportokat, és soha se hittem volna, hogy még reám is, ki különben jól hittem magamat fölfegyverezve ily vad multságok ellenében, ezen beteges ragály — ragadó befolyással lehessen. De kénytelen vagyok bevallani, hogy ez mégis megtörtént. Már említett angol barátimmal ugyanis csupa unaloműzésből bevetődünk a kakastérre, s az általános zaj, lelkesedés és kihívások közt, mielőtt magamat tájékozhattam volna, benne voltam a fogadásban, s mikorra eltávoztunk, közel 50 dollárral gazdagabb lett erszényem; vagy 15 lekonceolt ellenséges kakas életének ára.

Mily erkölestelen és szomorú befolyása lehet ezen szenvedélynek a város társadalmi életére, azon egy körülmény is megmagyarázza, minden kommentár mellőztével, miként naponta legalább 5000 dollár cserél zsebet a kakastéren, s minden ottan ajánlt vagy elfogadott fogadás becsületbeli, és az ország törvényei szerint kötelező is.

Panamáról még csak azt akarjuk feljegyezni, hogy a város egykoron mintegy 2 leagua távolságra volt délkeleti irányban, azonban 1661-ben a híres angol tengeri rabló, Sir Henry Morgan ostrommal bevette, elpusztította és lakói nagy részét lemészárolta. A régi vár és város romjai még ma is jól láthatók, s ha elég ideje van az utazónak, ne is mulasztja el megszemlélni, mert a romok közt még sok szép torony, templom, s középület részben fenálló maradványa látható, igen érdekes nagyszámú faragványokkal. Mindezen ro-

mok már magas erdővel lepvék be, s a falak és faragványok közt nemesak buja repkények, de nagyobb fák is nőnek, melyek gyökerei belefészkelvén magukat a kőhalmak nyílásába, napról napra jobban megrepeszték az áldozatokat, úgy hogy jelenleg már minden düledező és roskadozó

helyzetben van, s néhány év múlva a régész kevés emléket fog találni, mely az egykori castíliai nemességnek e világrészben üzött fényéről neki fogalmat adhasson.

(Folyt. köv.)

Xántus János.

Keresztény és emberevő indusok.

(Egy francia keresztény indusok közt. — Roncsolt szobrok. — Mily művészeknek tartják a franciákat. — Utazás a gipszbányához. — Ucayali-folyó. — A keresztre feszített ember. — Megérkezés a cosíabatayi indusok közé. — Az emberevő kosibó indusok. — Régi és újabb emberevő népek. — Vadászat a kosibó indusokra.)

Marcoy Pál, ki Dél-Amerika ismeretlenebb részeit 1848-tól egészen 1860-ig bűvárlotta, tapasztalatait hosszasan írja le egy francia utazási könyvben.

Vándorlásai közben végre Perunak egyik ismeretlenebb indus törzse közé s itt Sarayacu nevű keresztény telepre jutott. Igen érdekes, hogyan jellemzi e félig vad, félig civilizált népet, mely bár megkeresztelkedik, de azért arcát még mindig tetovirozza; melynek női csipőig mez nélkül s gyermekei csak akkor járnak ingben, ha a missió tisztelendő spanyol pátereinek ministrálnak; mely a katholika egyház szertartásait pontosan megtartja, de azért ennek minden ünnepén még régi, Amerika fölfedeztetése előtti pogány szokásaiból is gyakorol egyetmást.

A francia utazó azonban hosszabb ott tartózkodása után elhatározta, hogy elhagyja Sarayacut s e végből elbúcsuzott szives házi gazdától, a missió tagjaitól; azonban a prior, tisztelendő Plaza félrevonta őt és így szólott hozzá:

— Pablo, — mondá — én azt hiszem, hogy mielőtt örökre elválánk egymástól, nem fogod kéresem teljesítését visszautasítani, habár utazásodat e miatt néhány nappal későbbre kell is halasztanod.

— Ön helyesen gondolkozik, — jegyzé meg az utazó. — S mi legyen az ön kívánsága?

— Jöjj holnap jókor reggel a refectoriumba s meg fogod tudni, mi vár reád.

Midőn Marcoy másnap jókor reggel bement a refectoriumba, ott számos gipszből készült színezett és töredezett szent szobrot pillantott meg, melyek különböző nagyságuk, de egytől egyig töredezett valának. Szent Mihály arkangyal elvesztette bal karját és pajzsát; szent Józsefnek orra és fülei hiányzottak s szent Katalinnak mindkét kézfeje; a többi szobor hasonlóan siralmas állapotban vala.

Mialatt e szomorú romok fölött elmerengett, tisztelendő Plaza észrevétlenül belépett s rátette kezét Marcoy vállára.

— Mit szólnak szentjeink száználmas állapotához? — kérdezé.

— Hogy helyzetük valóban kétségbejött.

— Az ügyetlen házi szolga az oka mindennek, a ki tisztogatásuk közben törte őket össze. A szerencsétlen mindig ily károkat okoz, ha sokat iszik, s minthogy mi e szobrokat ilyen állapotban nem állíthatjuk a nép elé, arra akartalak kérni, hogy javítgasd ki azokat elutazásod előtt.

— Én igazítsam ki e szenteket! De kedves padre, hisz én nem vagyok se szobrász, se gipszfigurakészítő, hogy ilyen munkához foghassak.

— Bah, ti franciák oly ügyesek vagytok mint a majmok s kezetek alatt minden sükerül, a mihez hozzá fogtok. Próbálkozzál csak meg.

— De hogy kísérletet tehessek, szükségem volna gipszre, ezt pedig egész Sarayacuban nem láttam.

— Majd hozatok Cosiabatayból. Van nekem ott egy gipszbányám, melyből elláthatnám egész Peru köztársaságot. Mikor küldjek oda egy pirogue-ot? (fatörzsből kivájt csónakot?)

— Ugy hát küldjön tüstént ha lehetséges. De egy eszmém támadt. Cosiabatay csak tizenhárom mértföldnyire van Sarayacuhoz s így tán magam is elmehetnék gipszért?

— Vagy még jobb, ha együtt megyünk, — szólalt meg mögöttük egy hang, a frater Antoniőé, ki szintén tagja volt a missiónak. — S ez az utazás annál alkalmasabb időben jön — jegyzé meg tovább, mert én épen ma akartam Bequarába vagy Cosiabatayba küldeni gipszért azon házikó számára, melyet Tierra-Blancában építették.

E társas utazás ily módon azonnal el lön határozva, s míg a csónakon pálmalevelekből ernyőt készítettek, azalatt a frater s a francia készülődéseikhez láttak s már két óra múlva beléleptek az

ötevezős ladikba s fölfelé kezdettek úszni az Ucayali nevű folyón.

Amerika ezen részében vizen fölfelé utazni egyáltalán nem olyan kellemes, miként tán azt az olvasó hiszi. Mindenek előtt: a ladik nagyon lassan halad előre s e csigaszerű menetel valóságos kín; aztán meg hogy az evezősök ne fáradjanak ki annyira s hogy a víz sodró erejét könnyebben lehesse legyőzni, nem a folyam közepén, hanem a partok mentében eveznek, hol a víz folyása nem oly sebes. Valamely európai folyamon az ily hajókázás mindenesetre kellemes lehet, itt azonban a

jóformán megrakta a csolnakot, s hála a magukkal hozott szunyoghálóknak, később igen jó izüen aludták az igazak álmát. Hajnal-hasadtával ismét utra keltek s délután négy órakor azon előfokféléhez értek, mely a szem elől elrejtí a Cosiabatay-folyó torkolatát.

Midőn ezen pont mellett elsurrantak, egy nádas homok-szigeten valami különös alakú tárgyat pillantottak meg, melynek körrajza élesen vált el az ég azurkékségétől. Ezen jelenséget frater Antonio szeszélyesen nőtt fatörzsnek állította, de ezt nem igen hívé el Marcoy s azért a szigethez eveztetett,

A megfeszített emberevő Ucayali szigetén. (Périban.)

partok növényzete közt tanyázó szunyogok milliárdját békés nyugalomból vért szomjazó boszuállásra zaklatja a csolnak által történt háborgatás, úgy hogy a szegény útas kínos csipéseitek elől nem tud hová menekülni.

Szükségtelen mondani, hogy Marcoynak Sarayacutól Cosiabatayig igen sokat kellett szenvednie s hogy frater Antonio tiszteletreméltó ruhája s kötélöve legkisebb tartózkodásra sem bírta indítani az apró szárnyas fenevadakat.

Az éj beálltával lapos parthoz értek, hol az evezősök tüzet raktak, s aztán a teknősbékákból és retkekből álló vacsorához láttak, mikkel a kalauz

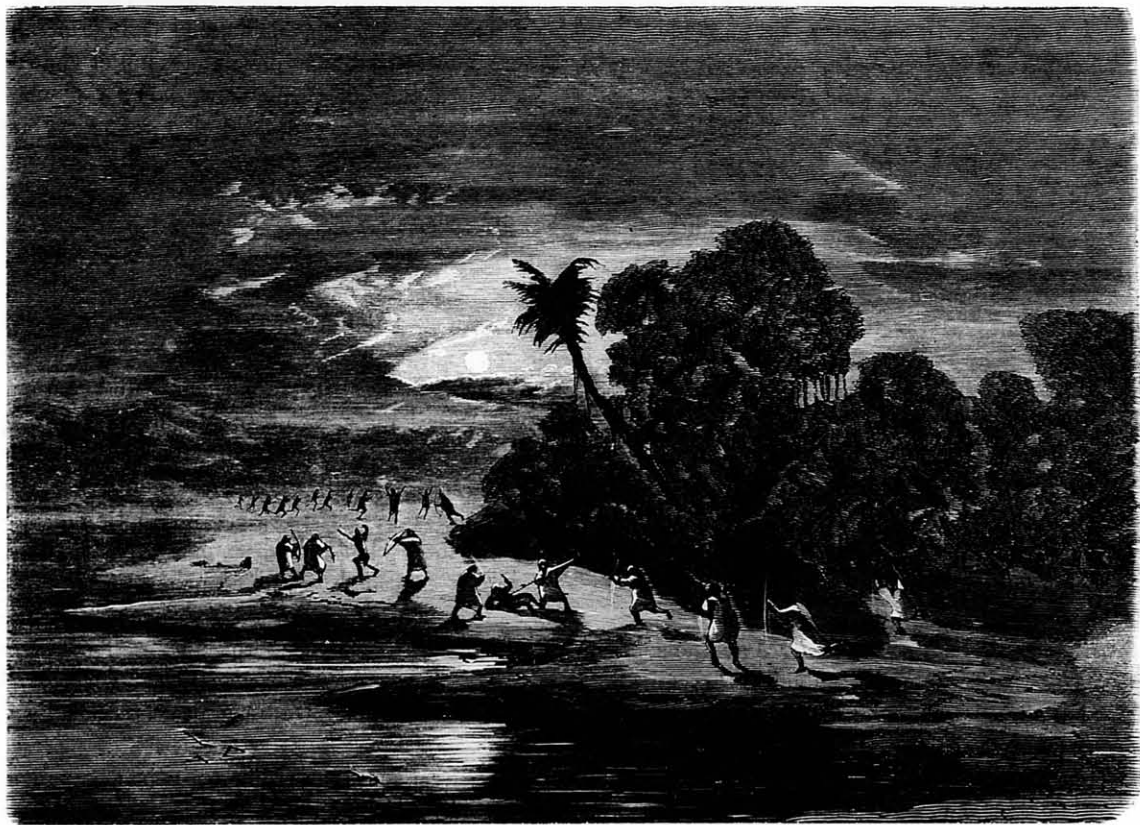
hol meglepetésből bámulásba s bámulatból borzongásba jutott fokozatosan.

A kérdéses tárgy fakereszt volt s ehhez a fakereszthez egy tökéletesen meztelen indus volt kötözve kezei és lábainál fogva. Feje mellére lógott alá s függő haja elrejté arcvonásait. Cserepesedett s mintegy pörkölt bőre tökéletesen csontjaihoz tapadt, úgy hogy az egész csupa váz volt. Egész altestén nagy nyílás tátongott, melyen keresztül kifelé tolultak belső részei s csipkézve kiszakgattott bőrén meglátszott, hogy ott csőreik és karmaikkal dultak a ragadozó madarak. A hulla soványságánál s kiszáradtságánál fogva esontvázhoz,

de egyszersmind múmiához is hasonlított, s arra mutatott, hogy a szerencsétlen halálának mintegy két hónap előtt kellett történnie. Mily törzsből való lehetett, mily büntény miatt büntették így s mily hóhér köthette őt a kinok ezen keresztfájára, mire a föld történetében nem igen van példa? kérdezték egymástól az utasok ezen szomorú helyen, hol mintegy tizenkét urubu-héja képezett a megholt körül gyászörséget. Miután az utasok egyike sem tudott a tett kérdésekre megfelelni, ott hagyták a keresztet a megfeszítettet, s elhatározták, hogy azt visszatértükkor majd eltemetik, to-

Alig telepedtek meg köztük az utasok, s azonnal felvilágosítást kértek tőlük a nem rég látott fölfeszített emberre vonatkozólag. E kérdésre a setibók elejente roppant kacagással válaszoltak, s aztán midőn vigáguk kissé csillapulni kezdett, megmagyarázták, hogy a szigetkén kivégzett ember a kasibó indusok közül való, kit egyik kirándulásuk alkalmával foglyul ejtettek s a föntebbi módon lakoltattak meg régi büneiért.

Midőn frater Antonio szemükre hányta ezen eljárás vadságát, ezek elfogulatlanul viszonozták, hogy az a setibóknál már régi szokás, miként a

Vadászat az emberevő kasibó-indusokra. (Périban.)

vább eveztek a Cosiabatay-folyó torkolata felé, melytől befelé száz lépésnyire vala a setibo-indusoknak falvaeskája.

Frater Antonio tisztos öltözete jó ajánlólevelül szolgált s így az utasok igen szíves fogadtatásra találtak. Midőn megpillantották az utasokat, az indus nők és férfiak örömjongva kiáltottak s miután megcsókolták a barát kezeit, egy korsócska szeszes italt, egy füstölt majomgerincet s néhány banánát tettek eléjük. Ezen setibók a sarayaui priorral összeköttetésben valának, a ki őket évenként többször meglátogatta, hogy salseparillát (szárcagyókeret,) teknősbékákat s olajat adjon el nekik.

kezüik közé eső kasibókat megölik s ezt azért tesszik, hogy a nemzetet egyéneiben büntessék azért, mert a kasibók nagy előszeretettel viseltetnek az emberhúsevés iránt. A minap egyik kirándulásuk alkalmával épen azon foglalatosságában leptek meg egy kasibót, midőn ez teknősbéka-tojásokat rejtett el a maga számára, s mert ezen körülmény arra mutatott, hogy ez a kasibó emberhúsnál tisztességesebb eledellel él, a helyett hogy rögtön agyonütötték volna őt, mint különben rendszeren tenni szoktak, elvitték magukkal a kis szigetre, ott egy rögtönzött keresztfára kötötték s az urubuk kegyelmére bízták. A szegény kasibó két napig csak

izgett-mozgott kötelékeiben, hogy elhárítsa magáról a ragadozó madarak támadásait, de harmadnapon már beléje vágták csőreiket az utálatos héják s egész szívéig hatoltak.

Ezen elbeszélést a keresztény setibók ismét hatóval kísérték.

A mint az éj beállott, mindenki lefeküdt, de alig hajnalodott, midőn a sarayacui indusok már szorgalmasan hordották a gipszet a csolnakra.

Midőn ismét csolnakra szállottak, ezt megint azon szigetke felé irányozták, melyen a kasibó holttestére akadtak, hogy azt föltett szándékuk szerint eltemessék; de mielőtt partot értek volna, meglepetve vették észre, hogy onnan már eltűnt mind a kereszt, mind a megfeszített ember.

A hol a kereszt állott, ott most mély lyuk volt s e körül számos meztelen lábnyomot lehetett észrevenni egészen a víz széleig, mi arra mutatott, hogy a keresztet kihúzták a földből, a folyamig vonszolták s ott a vízbe dobták, hogy azon a holttesttel együtt leszállítsák. E gondoskodást az utasok setibó gazdáiknak tulajdonították s úgy gondolkoztak, hogy a setibók megijedvén frater Antonio elégedetlenségén s tartván tőle, hogy kegyetlenségük miatt a missióval való kereskedelmi összeköttetésök szenvedhetne, azért éjjel előjöttek s eltakarították az elítélt földi maradványait.

Hogy mielőbb Sarayacuba érhessenek, kiveztek az Ucayalifolyó közepére. Az áradat magas volt s a hullámok oly gyorsan vitték tova a csolnakot, hogy az evezősök szükségtelennek tartották magukat fárasztani s a csolnak igazgatását egészen a kormányosra bízta.

A kasibó indus-törzs a nagy Pavo-nemzetheől származik s maig is ezek tájnyelvét beszéli. Sokáig laktak a Pachitea-folyó két partján, de ezt mintegy száz év előtt elhagyták s a Pachiteába ömlő két folyó közé vették magukat. Ezen időtájban történt, hogy a körülfekvő indus törzsek mindegyike irtó háborút indított az ekkor még igen népes, de ma már néhány százra olvadt kasibók törzse ellen, s innen lehet magyarázni, hogy régi lakhelyüket elhagyták. Ezen harc még most is tart, mert az indusok unokái apáiktól örökölték a kasibók elleni nagy gyűlöletüket.

Egy részről az Ucayali mentében levő konibok, szipibok és setibok által üldöztetvén, kik ma szabadon hajóznak fel- és lefelé a Pachiteán, mely folyó oly hosszú ideig el volt előlök zárva; más részről pedig a hajdani Mayro és Pozuro nevű missiók utódainak lövései által tartatván félelemben, a szerencsétlen kasibok ily módon két tűz közé jutottak s azért nem egy könnyen hagyják el most

őserdeiket, melyeknek sűrűiben fenevadak módjára élnek.

Hajdanában nem volt ennyire elszigetelve e nyomoru nép. A tizenhetedik században szövetes társaik valának a setibók, s akkor az egész Pachitea hosszában uralkodtak, hódításaikat egész az Ucayaliig terjesztették ki s a sacramenti síkságon ők voltak az elsőrangú törzs, melynek bátorsága és kegyetlensége közmondásossá lett, míg később lassanként mai szomoru helyzetébe jutott.

A kasibókat csak a setibókkal történt szakadásuk óta vádolják emberévessel, s ha ez igaz is, akkor sem igazolja azon kegyetlen üldözést, melynek mind a keresztény, mind a pogány törzsek részéről ki vannak téve, mert midőn minden oldalról zaklattatnak, midőn minden élelemforrástól el vannak zárva, gyakran megtörténhetik, hogy a nyomor mentegetődzésével védik magukat s hogy végességükben betegeiket s öregeiket megeszik, hahogy ellenségeik közül valami jó hizott egyén nem esik kezeik közé. Igaz, hogy ez kegyetlen szokás, de ismételjük, hogy egy kegyetlenség nem jogosít fel más kegyetlenség elkövetésére.

S aztán azt is tekintetbe kell venni, hogy a vad törzsek, sőt maguk a mívelt nemzetek sem dicsekedhetnek azzal, hogy őseik nem voltak emberévők. Amerikában azelőtt majdnem minden néptörzsnél divatban volt ezen bűn, s a mi Kelet-India szigeteit illeti, ott szintén szokásban van ma is ezen utálatos étkezés, és számos történetíró bizonyossága szerint hajdan a scythák, massagéták, celták, germánok és arabok egyáltalán nem idegenkedtek az emberhustól, de még a gallok, rómaiak, karthágóiak és a spanyol inquisitorok emberáldozataiban is csak az emberfalás egy nemét, — vérszomjja változva, láthatjuk. De térjünk vissza a kasibókhöz.

Nappal rendszeren az erdők mélyében bolyonganak, hová az Ucayali mellett levő törzsek nyilai, vagy a keresztények golyói üzik őket s így csak éjjelenként merik elhagyni rejtekhelyeiket, hogy a Pachiteában halászgassanak, vagy hogy a folyónak homokos partjain teknősbéka-tojásokat keresgéljenek az év azon szakában, midőn a légben moszkító-fellegek repdesnek. S ha ilyenkor önfentartási ösztönük tartózkodási helyükről messzire vezette őket, a kifáradt s a szunyogok által kínzott szerencsétlenek gödröket ásának a parton, ott nyakig beborítják magukat homokkal s fejüket száraz harasztal földik be. Ily módon némileg óva lévén a szunyogok mérges csípései ellen, s egy darabig szundikálnak, de alig hajnalodik, azonnal elhagyják gödreiket s belévetik magukat a folyam hul-

lámai közé, hogy lemossák testükről az izzadság folytán oda ragadt homokot. s midőn kissé földítették magukat, azonnal visszasietnek ismét a rengetegbe, melyet megint csak éjjel hagynak el.

A sacramenti síkság törzsei jól ismerik a kasibók ezen szokását, s azért hajtóvadászokat szoktak rájuk rendezni, midőn a szerencsétlenek teknősbéka-tojások keresése végett éjjel a Pachitea partjaira mennek, s hogy észrevétlenül közeledhessenek feléjük, csapataik az erdőszélen, a ropant nagy fák árnyai alatt vonulnak el s midőn ezek a kasibók valamely csapatját hátulról meg-

kerülték, záporként kezdik nyilaikat a gyámoltalan ellenségre szórni.

Ily rögtöni megtámadásra a kasibók felordítanak ijedtükben s azon igyekeznek, hogy az erdő mélyébe juthassanak; azonban a vadászok utjokat állják s elfogdossák őket. Ha a foglyok nők vagy gyermekek, rabszolgául viszik el őket; ha pedig férfiak, tüstént agyonverik, vagy kacagva kinezák. — Mielőtt e szomorú viszonyok vázolását abbahagynók, még azt is megjegyezzük, hogy a szegény kasibóknak testét semminemű öltöny nem fedi.

H a m b u r g i l e v é l.

(A tavasz hatása emberre és állatra. — A hamburgi állatkert madarai. — Ropant szaporaság. — A két ezüst oroszlánykölök s kegyetlen atyjuk. — Egy medvebocs látogatásai, a jegesmedve udvariassága s ennek szomorú vége. — Ritka szarvas-gyüjtemény. — A zanzibári antilope. — A hamburgi aquarium. — Egy csodavirág, melynek kezei, gyomra meg szárai vannak. — A pesti állatkertben is kell aquarium. — Hogyan jövedelmeznek az állatkertek. — Az állatvédegylett utósó közgyűlése.)

Sokáig azt hívök, hogy telünk véget sem ér, s hogy hidegsége szigorát a tavasz cnyhe talán le se győzi; egyszerre azonban a legélesebb ellentét lepett meg bennünket, mert rögtön nyári meleg lett.

Mintha csak bűvös vessző érintette volna a természetet, lombosokká lettek a fák s mező és a berek a tavasz zöld leple alatt mosolyog. Az ember és állat boldogan lélezkzik, s valamint a költő ilyenkor lelkesül és énekel leginkább, úgy a tolasok boldog kara is most zengi az ég kék boltzata alatt hálahymnuszát. — De az ember oly állapot, ki érzelmei és akarata fölött uralkodik; ez elnyomja keble szavát, mert ura akar lenni annak, a mi benne és körülé van. Az ébredő természet fölött nyilatkozó örömet s a haldokló élet fölötti elfogultságát a hideg szemlélődés formái közé bilincseli, s a természet szabályain kívül akar állani, vagy legalább is e mellett küzd; míg az állat, mint a nagy teremtés egy része ennek változásait együtt éli át.

Innen van, hogy tavasszal oly pezsgő az állatvilág élete, mert ilyenkor mintegy vígan s erőteljesen rázza le magáról a tél fagyát s láthatólag örvend, és ujjong a föld újjá-születése fölött.

Erre nézve a szemlélődésre szép tér fekszik előttünk hamburgi állatkertünkben, mert vajjon a szűk falak közé száműzött városi lakos, hol láthatná s tanulmányozhatná egybeitt a hozzá rokon állatvilágot? Nálunk mindenek előtt a gazdagon képviselt szárnyasok tanúsítottak nagy fejlődést és szaporaságot, mert tojásaik száma napról napra nagyobb, úgy hogy biztossággal számíthatunk 4—

500 újabb madarra, s ezek közt több rendbeli igen ritka ruca- és fácánfajokra.

S állatkertünk művészi tava igen kedves nyüzsgő képpel kínálkozik. Van itt repkedés, uszás, járás kelés, csiripolás, füttyöngetés, gágogás s az apró fészekgúnyhókhoz való sietés, szóval oly tevékenység, mely megragadja a szemlélőt. Azonban az újra megjött tavasz nemcsak a szabadban élő szárazföldi és vízi madarakra gyakorol éltető befolyást, hanem a szép sodrony-kalíjtáikban levő többi szárnyasokat, egészen a héják és sasokig, szintén fölvillanyozta, melyek szintén gondoskodnak nemük tovább szaporításáról.

De fájdalom, a fenevadak elvadult kedélyére nem igen hatott a tavasz szelidsége, s ez ocsmány ragadozók újabb szerencsétlenséget okoztak. Ugyanis a múlt hóban született két ezüst oroszlánykölök, a hannoverai király ajándékának utódai, atyjuk gyöngédtelen szeretetnyilatkozatának estek áldozataiul; ez t. i. fiait egyszerűen agyonharapdálta.

Kis medvebocsunk, melynek lételéről már mult levelemben értesitettem önt, valamelyik reggel, alkalmasint lompos feketebarna anyjának óvása dacára elhagyta ketrecét, átfurakodván a vasrostély széles nyílásain. Néhány nap előtt, midőn ezen sétáját ismételte, szomszédját, a jegeş medvét látogatta meg, ez azonban a kicsinyke, igen kedves tolakodót nagyon barátságatlanul fogadta; erős fogai közé kapta, s azonnal megölte. — Kárán tanul a magyar, mondja a közmondás, s így ezentul a hamburgi állatkertben is fognak róla gondoskodni,

hogy egyik ketrecből ne lehessen átlátogatni a másikba.

Az új szerzemények közt megemlíthetem, hogy Zanzibárból egy törpe antilope érkezett állatkerünkbe, s ez azon egyetlen példány, mely e fajból eddig Európába eljutott. Több ilyenmü küldemény szerencsétlenül járt, s az ide érkezett törpe antilope-bak (*Nanotragus moschatus*) az utban volt hét állat közül egyedül maradt életben, s minthogy csak nagyon gyöngye remény van ezen kedves, finom kis teremtés életben maradásához, azért most lefestik, hogy legalább a tudomány részére tartásuk meg.

Továbbá már amugy is igen gazdag szarvasgyűjteményünk megint megszorodott, mert közelebb két Wapiti-szarvas, három virginiai (*Mazama virginiana*) és egy moha-szarvas (*Alces lobatus*) érkezett, s így e nemü gyűjteményünk a létezők közt lassanként a legtökéletesebbé válik.

Ép ily kitünő aquariumunk is, mely minden látogatóra nézve a leghatalmasabb vonzerőt gyakorolja. Mintha egy új világ tárulna itt elénk, hol egészen más, eddig ismeretlen régiókat pillantunk meg, ha belépünk ezen földalatti épületbe, hogy csodáljuk a tenger és édes vizek lakóinak nyüzsgését, pezsgését.

E mellett az épület igen pompásan van berendezve; a tengerfenék fantasztikus alakzataival művészileg hű képet állít elénk, s a csepegő- és mészkő, a gránit és az angol cement, a kagyló és homoktalajjal együtt — a kívülről betörő napsugarak által megvilágítva — bűvös hatást gyakorolnak. Az idegenszerű s az ismert állatok és állatkák vigan vickádoznak, s a virág-polypok tarka színvegyületükkel élénkséget adnak e tüneményeknek. Ismétlem, hogy egy egészen új világ az, mely a vízmedencékkel ellátott 94 láb hosszú és 40 láb széles épületben tárul elénk, hol eszmélkedve vizsgáljuk a vizek csodáit.

Első sorban a csövesállatok: a pompás színű, büszke *tengeri rózsá* mint állat kelt minket méltó bámulatra. A tudomány, mely bebizonyította, hogy a tengeri rózsá épen úgy állat mint a szívacsok (*Dysidea papillosa*, és *Spongilla fluviatilis*), ezzel újabb diadalt aratott, mert ez s fajrokona: a *tengeri szegfű* annyira hasonlít a növényhez, hogy csak a legpontosabb megfigyelés s az összehasonlítás állíthatja az ellenkezőt. Engedje meg szerkesztő, hogy ezen állat-nemet közelebb ismertethessem, mert talán ezzel is sikerülend némileg a magyar állatkert megalapítása iránt érdekeltséget keltenem, a tudvágyat némileg fölébresztenem s így a célhoz vezető lépéseket gyorsítanom.

Az önök állatkertje megalapításánál kétségkívül tekintettel kell lenni arra is, hogy aquariumot is állítsanak, hahogy a pusztá divatutánzáson kívül a tanulság elve is szem előtt tartandó abban. Az idegenszerűnek mélyen szemlélésében gyakran oly inger rejlik, mely nem ritkán válik a tanulmányok s a tudományok gazdagításának forrásává.

Hogy a *tengeri rózsák* (a rózsaszínűek: *Sagartia rosea*, a zöldek: *Anthea cereus* s a veresek: *Actinia Mesembryanthemum* sat.), valamint a *tengeri szegfűvek* is (*Actinobia dianthus*) állatok, ezt nemcsak önkényes mozgási tehetségük bizonyítja, de azon mód is, mely szerint táplálékukat magukhoz veszik. Ezek kerek felületükön fajuk különfélesége szerint különféle színű tapogatókkal vagyis hengeralku fogó szervekkel vannak ellátva, melyek közép pontján van szájuk. A száj mögött vagyis alatt egy zacskó van, mely a gyomrot képviseli, honnan egy nyíláson át a tápláló nedvesség a test ürebe szívárog. A test külső falazata s a gyomorzacskó közt egészen a csöves tapogatókig apró rovátkos ürök vannak.

A *tengeri rózsá* már azért is állat, mert szilárd anyagokkal táplálja magát, míg a növények csak folyadékokat szívnak fel. A tengeri rózsá szorosan tapad a tenger fenekéhez, vagy a sziklákhöz, s tapogatóival gyorsan ragadja meg zsákmányát, midőn a parányi halacskák, férgek és más apró állatkák azok mellett elsurranak vagy azokat megérintik, s ekkor áldozatát gyorsan szájába dömöcsköli.

Ilyenkor a fogó szervek összezsugorodnak, de aztán megint kinyulnak s nyugodtan leskelődnek, mely állapotukban az őket nem ismerő szemlélő előtt egyszerűen csak virágoknak látszanak. Ha a tengeri rózsát újjunkkal megérintjük, úgy bizonyos ragadós állományt fogunk érezni, melyet ezen állat villámgyorsan bocsát ki testéből, s melyet mint a pók arra fordít, hogy áldozatát lebilincselje. — A tengeri rózsá testében a vízzel erősen vegyített tápnedv a vért helyettesíti s az eszközli egyuttal a légzési működést, az élenyt be s a szénsavat kivezetvén. Ezen, a testet megtöltő tápnedv az állat összezsugorodásakor kiömlik belőle.

A fiatal tengeri rózsák anyjuk testében hólyagalkban fejlődnek ki a gyomor s a testfalazat közti ürben s onnan az anya száján elevenen jönnek ki, s ezután fejlődésük még 10—14 napig, azaz mindaddig tart, míg nem alkalmasok arra, hogy önállóan tapadjanak a tengerfenékhez. Ezen állatok szaporodásának másik neme az, midőn testükről biombó- vagy var-alku új lényeket hullatnak le.

Ezen igen érdekes állatkák csodás életmüködésének leírása nagyon igénybe venné e lap terjedelmét. Ezen, itt röviden közlött s részint microscopiai, részint combináló uton szerzett észrevételeinket, összekötvén azokat saját nézeteinkkel, nagy részben Möbins hamburgi tudós urnak köszönjük.

A fehér, sárga vagy barna *tengeri szegfűre*, mely kagylókon vagy lapos köveken szokta magát megfészkelni, a főnebb mondottak szintén ráillenek; ennek is száz meg száz tapogatója van, mint a tengeri rózsának, csak hogy ezek finomabbak s kevésbé hengeralakúak. Ezen nevezetes állatkák az északi tengerből hozattak, azonban eléjönnek a keleti tengerben s alkalmasint más vizekben is.

Csak röviden jegyzem meg, hogy az itteni közönség nagyon érdeklődik az aquarium iránt. Épen egy év előtt, megnyitásának kezdetén, — mint hogy leleményes berendezése, s a tengervíznek az egyes medencékbe való szivattyuzása igen sok időt és költséget vett igénybe, — tehát akkor nem előfizetők számára a belépti jegy 1 tallér volt, a tulajdonképeni állatkertbe való belépés nélkül; ez

később 1/2 tallérra (75 uj krra,) aztán 8 schillingre (30 kr.) s végre most ennek felére szállítottott le, hogy a legszegényebb sorsuak is meglátogathassák. S valóban vasár- és ünnepnapokon tömegesen özönlik a közönség pompásan viruló állatkertünkbe, s pedig annál inkább, mert ilyenkor a bemeneti díj még alább van szállítva. Husvéthétfőn például: 17,449 felnőtt és 2,740 gyermek volt itt, tehát a városi lakosságnak körülbelől nyolcadrésze, — s e számok eléggé szólnak az általános érdekeltség mellett.

Az állatvédegyelet e hó 20-dikán tartotta ez évi közgyűlését, s erről annak idejében szintén fogok az ön lapjában némi jegyzeteket közölni, mert ámbar a „Hazánk s külföld“ 16-dik számában cikkem alá ígatott szerkesztői jegyzetét helyesnek is tartom, mindamelllett azt hiszem, hogy bárha a viszonyok nem engedik is meg Magyarországon, miként a humanitási intézetek minden irányban életbe léptessenek, e körülmény még sem gátolhatja azt, hogy ily intézmények legalább specialitásokban ne hoztathassanak létre. —l.—l.

Egy hét története.

— Május 25. —

Ha igaz volna, a mit egy francia író állított, hogy a nép, mely sokat dalol, elasszonyosodik, akkor ezer aggodalom közt kellene gondolnunk a *dalárdákra*, melyek nálunk most már egymásra szaporodnak, mint akár a sipládák. Nem győzzük elsorolni, hogy csak a fővárosban mennyi van.

Kimegyünk a zugligetbe, az egyedüli menhelyre, hová a Rákos homokja nem bír elhatolni, s erdei rigók fütyös éneke s csizék és kenderkék mesterkéletlen csicsérgése helyett egyszerre csak erős férfikarok hangjait halljuk a fák közül. Az „egyetemi dalárda“ tartja ott májusi mulatságát, s várja a testvér főváros kedves Katóit, kiket még az ily esősomjas meleg napokban is könnyű táncra vinni. (Mint halljuk, jól meg is forgatták őket egész — éjfélig.)

Meglátogatjuk a császárfürdőt, hol ép a régi táncpadot vizsgálgatják, mert itt meg a „budai dalárda“ készül megtartani, még pedig fényesen, nem tudom hányadik dalestélyét.

Az „Unio-dalárda“ a Margit-szigeten üli és éneklí meg alakulása évünnepét; a Zimay vezetése alatti dalárda kirándulásokat tervez, a Böhm Gusztáv-féle pedig közelebb egy külvárosi vendéglőben mutatta meg, hogy mit tud!

Ekkép mindenünnen énekek árja foly körül, s

nem egyszer esik meg, hogy magányos bolyongásaink közben — fák alatt és pázsiton járva — egyszerre csak harsogó kardalok keresztüztüzebe jutunk, s kerülve a Lützow „Vadászda“-át, néhány lépésnyire a Mendelsohn „Vándor“-ába botlunk. Szándékosan idéztünk bár sokszor hallott, de mégis igen szép *német dalokat*, miután a dalárdák többnyire efféléket énekelnek, idehaza nem állván előttük oly nagy és dúsán virágzó kert, hogy annak szép termékeiből egész bokrétát köthetnének.*) A dalárdákkal is úgy vagyunk tehát, mint némely vasuttal; megvannak, de nincs rajtok mit szállítani, miután semmiből sem termelünk eleget. — Azok mögül a büszkén fentartott nagy képek, oroslánsörényű fők és sokat ígérőleg összeráncolt homlokok mögül is, melyekkel a mi kis zeneszerzői világunkban szintén bőven találkozunk, nem igen kerül ki egyéb, mint egy-egy megutánzott népdal és csárdás, minőt minden második cigány eleget gyárt, vagy legfőlebb rendkívüli esemény gyanánt egy-egy „változatok“ zongorára. Mindez nem elég a dicsőségre! Most, midőn annyi dalárda sovár ajkai szomjazzák a magyar karda-

*) Az egész valamire való magyar műsor: Mosonyi, Egressy Béni, Doppler F., Thern stb. egy pár szerzeményéből áll.

lok még mindez ideig ki nem buzdult bő forrását : igen hálás lenne tartalmas négyesekkel s erőteljesebb szelleműs magasabb szabású dalokkal állni elő. Egyetlen sikerült szerzemény, viszhangra kelve a mindenütt zengő dalárdák körében, országsherte ismeretessé s egyszerre híressé tenne bárkit is. Föl tehát tisztelt compositeurök s válogatott cigány legények, (kik t. i. bele szagolván a hangjegyekbe, kissé magasabb nemben is megpróbálkozhatnak,) lepjék meg a dalárdákat egypár csinos magyar dalfűzérrel, hogy ne legyenek kénytelenek nagyobbára mindig csak idegen szerzeményekkel lebegni — „auf Flügeln des Gesanges.“

A különböző dalárdák együtti föllépése, (mint ezt a zenedei ünnepélyre tervezik), mindig érdekes és vonzó lenne a fővárosiakra nézve. Virágvasárnap csak három dalárda egyesült, s mégis mily hatással énekeltek együtt az *ujtéri színházban*, mely akkor még tapsokkal volt teli, most már csak sohajokkal van.

Az ujtér német muzsája addig busongott, sirt és hullatá az elégiák panaszait, míg végre aszkórba esvén, most a sir szélén tántorog. Szegénynek mily szánandó élete volt! Hányszor kellett állania a szégyenpadon, tépve haját és redőkbe borítva csillagos homlokát, midőn birodalmába, hol különben Göthe és Schiller volnának a királyok, törpék, féllábu balletugrók, kötél tánccosok, kankán-hösnök és izléstelen bachantinák törtek be, s elfoglalva minden helyet, zajongtak, keringtek, s elszórták az édes mérget, melytől a közönség eleintén elkábult, s azután — elpusztult. A jövevények egészen háttérbe szoríták a csarnok tulajdonképeni urnőjét. Néha jött ugyan még egy-egy híresebb vendége, ki pár este tapsot, zajt, nagy közönséget, szóval *ünnepet* idézett elő, de annál szomorubbak, sivárabbak voltak utána a *hétköznapok*, a szükség, nélkülözés és panaszok napjai. Így e hely, hol *Donato* nagy büszkén azt mutogatta, hogy neki fél láb is elég a ballethez, *Bulyovszkyné* asszony pedig, hogy mily tetőtől talpig német színész nő lett belőle, hol a *Jean Piccolok* Offenbachot énekeltek, *Gallmayer* k. a. pedig a trágár élecek bolondító csalmatait szórtá szertesztét — most a viruló ligetek, friss gyepp, olajfák illata és pezsgő élet közepette úgy áll, mint egy kísértetes ház, melybe a lélek csak hálalni jár, s a társulat benne egyre sorvad, és ma már odáig van, hogy a szó szoros értelmében elveszté fejét. Röhring igazgató t. i., ki tagjainak hétezer forinttal maradt adós, kénytelen volt visszalépni, s most a személyzet saját javára játszik, és „szorongatott sanyaru helyzetében“ részvétet kér a közönségtől, s

ismétli azon szomorujátékot, melyet tavaly ilyenkor a *népszínházban* láttunk, s melynek címe: az „apostolok oszlása“ lehetne. — Most tehát az ujtérre új igazgatót keresnek. Valószínű, hogy elég akad, s már is érkeznek az ajánlatok és táviratok, mert hiszen majd mindenik vándorszínészhez be szoktak köszönteni a Macbeth boszorkányai, mondván: „üdvöz légy te s te, a jövendő nagy művésze, világhódító és színház-direktor!“ Az ilyen azután nem számít, nem fontolgat, hanem üstökön ragdatva a nagyravágyástól, rohan egyenest a falnak és örvénynek. Az örvénybe bedobálja mindezt, a mije csak van, a falba pedig betöri a fejét. Egy idő óta így jártak mind az ujtéri színigazgatók egymásután. Jöttek nagy büszkén, s elmentek adósságoktól terhelve, és szidva a színészek és színésznők khórusától, kik — isten látta — megnyit koplalhattak Apolló nevében. — A legszomorúbb pedig az, hogy még a részvét sem igen indul meg sorsukon, mert igen jó emberek lehetnek ugyan, de szörnyen rossz színészek, s ha nappal sajnálkozást ébresztenek, esténként rendesen elrontják a dolgot, s magukra boszantják az embereket. — Szegény muzsa! nem csoda tehát, ha átnézve a szomszéd kioszk tarka és bőven költő népére, „ég leánya“ léttére is irigyelni kezdi ama földi lények, kávéházi királynők sorsát, kik egy-egy kioszk tribune-jén a cukor és fagyalt adagokat osztják, mínesenek kitéve ily gyöttrő viszontagságoknak, rendesen nagyobb közönségnek örvendenek és székeiken tán valamivel tartósabban is uralkodnak.

Azonban e színház (vagy jobban mondva siralomház) közelebbi balsorsa korántsem érdekelte egy a fővárosiakat, mint egy híres ügyvéd váratlan eltűnése, és egy nagykereskedő (s egyszersmind volt hitelintézeti igazgató) esődje. Mindkettő köztiszteletben állt, s mindkettőről azt hitték, hogy igen jó anyagi helyzetnek örvendenek, mert hisz ki látná ama fölszín alatti férgeseket, melyek a világi javakat alapjában örlik el! Csak mikor egy-egy gyökerét vesztett terebélyes, lombos fa végre eldőlt, annak zaja és elesése nyitja ki az emberek szemét. Különben a mai világban, e szilárdság nélküli földön, hol minden inog, szédeleg és kapkod: ily történetek csak akkor meglepők, ha mint ezuttal is, kitűnően tevékeny, ismert embereket sújtanak. Az egyiket — mint hallottuk — egy gözmahni vállalat rossz sikere, a másikat egy amerikai kereskedő bukása rontották meg. A fővárosban igen sajnálják balsorsukat, és szomorúan gondolnak a mai időre, e homoktalajra, hol senki sem építhet elég biztosan.

Ma csak a társaskocsiknak áll a világ. Folyvást robognak a szélrózsa minden irányában, ki a zöldbe, hol a fák égnek a forró naptól, s a porfelhők folyvást kavarnak a kerekek nehézkes forgása után. A természetet, az igazi, meg nem rontott természetet távol kell most keresni az esőtlen fővárostól. Nem csoda tehát, hogy mult vasárnap nyolc-kilencszáz ember indult a dunagőzhajózási társulat egyik gőzösnén — Visegrádra. Ez egy afrikai multság volt. Annyi ember beszorítva egyetlen hajóra, tolongva, női ruhákat taposva, krinolinokba botolva, égető hőségben, délig a meredek

hegyet mászva, délután a Migazzi-kastélyban táncolva, sat. sat.! Ilyen a nagyvilág mulatozása. Mennyivel kellemesebb e helyett egy kis falusi árnyas kertben, patak mellett üldögelni, s olvasni Wohl Stefanie „Regekönyvét“, e bájos és eszes nő munkát, melyben a harangvirágok csilingelnek, a százszorszép szeret, a könyvek beszélnek, az érzéketlen tárgyak lelket kapnak, s az öreg lámpás oly kedélyesen mondja el tanulságos történeteit. Vegyék meg önök e regekönyvet!

Vadnai Károly.

Ujdonosságok.

* (*A magyar akademiának ö felsége*) 15 ezer forintot adományozott magánpénztárából. Ez örven-detes hirt az akademia közelebbi gyűlésében él-jenezve fogadták, s gr. Desseffy Emil fölhívása folytán elhatározták, hogy ez ajándékot küldött-ség által fogják megköszönni ö felségének. E kül-döttség négy igazgató- s négy osztályokba tartozó tagból álland. Ez utóbbi négynek Korizimics László, Lónyai Menyhért tiszteleti, Zsoldos Ignác rendes, és Pauer János (székesfehérvári kanonok) lev. tagokat választották meg.

* (*Ö felsége látogatása Pesten.*) Általános an el-terjedt hír, hogy ö felsége a pesti lóversenyek al-kalmával hazánk fővárosát is meg fogja látogatni. Egy bécsi lap szerint e látogatásra a magyar gaz-dasági egyesület küldöttség által határozta fölkérni ö felségét; előbb azonban gr. Festetich György, az egyesület elnöke volt megtudakolandó ö felsé-gének erre vonatkozó véleményét. Mint ujabban írják, gróf Festetich már tudatta is az illetőkkel, hogy ö felsége szívesen fogja látni a magyar gaz-dasági egylet küldöttségét.

* (*Az akadémiai palota*) megnyitási ünnepét a „P. N.“ nov. 3-ára indítványozza átteni, annak emlékére, hogy Széchenyi István egy „Legyen“ szavával e napon alapította meg a magyar aka-demiát.

* (*A nemzeti színház*) számára Pestvárostól át-adandó telek ügyében a színházi bizottmány s a pestvárosi előljáróság több tagja máj. 20-án gr. Károlyi Györgynél gyűlést tartottak, s itt a régi német színház telkében állapodtak meg. A szer-viták temploma s klostromának helye is szóba ke-rült, de ezt a nemz. színház képviselői nem tartot-ták elfogadhatónak, bár a város a szervitákat új javadalmak által kárpótolni ígérkezett. A város képviselői ujonan elismerték Pestvárosa azon igé-

retének érvényességét, hogy nemz. színházi telek-kül 600 □ ölnyi tért díjtalanul átengedjen.

* (*A katonai törvényszékeknek*) Magyarországon megszüntetése ellen Bécsben mutatkozott aggodal-mak, egy ottani lap szerint, már elosztak, s e régóta várt intézkedés nemsokára megtörténik.

* (*A horvát országgyűlés*), mint Zágrábból írják, jul. 17-ére hivatik össze az 1861-ki választási rendszer szerint. Elnöke Philippovics tábornok lesz. Sokcevicus bán három hónapi szabadságidőt kapott.

* (*A Pest és Uj-Pest közt tervezett lóvonatu vasut*) részvényesei máj. 22-ikén tartották alakuló köz-gyűléseket. A társulat nem csupán a szenátér és Uj-Pest közti közlekedésre kíván szoritkozni, ha-nem már lépéseket tett, hogy a losonci vasut in-dóházát is a belvárossal összekösse. E vonal a ke-repesi uton indulva ki, jobbról a temetőt és a lo-sonci vasut indóházát, balról pedig a városligetet hozná közelebb a városhoz. Az emlitet vonalat a közgyűlés elvben elfogadta. Az alaptőke 220,000 frtból fog állani. A részvények 200 frtosak lesznek.

* (*Az idei pesti lóversenyek*) jun. hó 7. 9. és 13-kán lesznek. A regatta 6-kán, melyben a pesti három társulaton kívül a pozsonyi is részt veend. Az egyik pesti névtelen társulat magyar készitmé-nyü két evezőssel fog a versenybe állani.

* (*A képzőművészeti társulat kisorsolásánál*) a főnyeremény: Than Mórnak 950 frt értékű képe: „Medor és Angelica“, mely a londoni vilákiállítá-son is szembe tűnt, a 46-dik sorozat 149-dik szá-mának jutott.

* (*Kettős öngyilkosság*) történt máj. 23-án dél-után Buda egyik legszebb pontján, a Norma-fa mellett. Két szorgalmas, jó magaviseletü tanuló e helyen agyonlötöte magát. Leveleket találtak ná-lök, melyekből kitünik, hogy egy harmadik ifju is

véget szándékozott vetni életének. Szorongatott anyagi helyzet bírta őket e kétségbeesett lépesre.

* (*Nagy szerencsétlenség*) történt Izsákon. Reviczky István birtokos chemiai laboratoriuma meggyuladván, az oltásra berohant tíz férfira az égő nádfedél lezuhant, s egyedül Zlinszky György volt képviselő fia menekült meg közülök, egy mérész ugrással keresztül törvén a lángokon. A többi kilenc (hét közülök családapa) mind ott veszett.

* (*A magyar orvosok és természetvizsgálók*) az idén aug. hó végén Pozsonyban tartandó összejövetelére nagyban folynak az előkészületek. Kiállítást is tartanak ez alkalommal, mely tárgysorsjártékkal lesz egybekötve, s 15,000 sorsjegy kibocsátására nyertek engedélyt.

* (*A bécsi lóverseny*) első napja f. hó 21-én különösen kedvezett a magyar futatóknak. E nap négy futásban lettek nyertesek.

* (*Wagner Sándor új műve.*) Wagner Sándor fiatal művész hazánkfia, kitől lapunk „Attila lakomáját” közölte, ismét nagy művön dolgozik. Ez a pesti redout csemegetárába szánt festvény, melyet Münchenből igen dicsérnek. A kép az ifju Hollós Mátyást ábrázolja, midőn — mint a lovagjáték győztese — arája kezéből átveszi a koszorút. A győztes a kép közepén látható, tört lándzsával ülve ágaskodó lován. Balra ellenfelével, a fővényre dobott cseh lovag Holubárral néhány lovag foglalkozik, hogy kiszabadítsák pánccéljából s főlemeljék a fővényről. A szép menyasszony az emelvény lépésőin jobbról áll, s a koszoru felé nyul. A környezet is igen életteli.

* (*Rónai Jácint*) munkatársunk a londoni antropologiai társulat rendes tagja lett.

* (*Szerb ünnepély.*) Belgrádból írják, hogy az oda közel fekvő Topcsiderben pünkösdkor oly ünnepély kezdődik meg, minőt a szerb nép még nem látott. A népünnep főnapja sz. Háromság vasárnapja lesz; ekkor ünneplik Szerbia felszabadulásának ötvenedik évfordulóját. Mintegy 100,000 ember fog összegyülni ez alkalomra. Jelen lesz a fejedelem, s az ország minden nevezetessége, sőt Kuza herceg és montenegrói fejedelem is meg van hívva Topcsiderbe, hol ősi szláv szokás szerint nagy földdombot fognak fölhányni a vendégek önkényes részvétele mellett.

* (*Az ajaccioi Napoleon-émlék*) ünnepélyes leleplezése máj. 15-én ment véghez. Ajaccionak ugynevezett gyémánt-terén, mely félkört képezve amphitheatralis tekintetet nyújt, hét szobor van, melyek közül öt a Napoleon testvéreket ábrázolja,

— a nagy császár lovagszobrát bronzból Ledoc Violet készítette. A császár szobra arccal a tenger felé van fordulva, hová jobb kezével is mutat. A Napoleonok szülőházát ez ünnepélyes alkalomra szintén megújították. — A leleplezési ünnepélyen Napoleon herceg tartott beszédet, mely közfigyelmet gerjesztett Párisban és másutt is. Főlemlíté, hogy ez emlék, melyhez az ércet a mostani császár az ellenségektől elfoglalt ágyukból adta, magán adakozások által emeltetett. Hosszu beszédében I. Napoleon életét vázolta, s politikai elveit fejtegette.

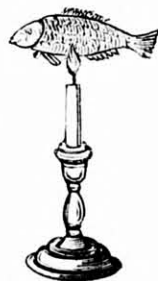
* (*Párisban Mexiko ügye*) sok aggodalmat okoz. Újabb tudósítások megerősítik, hogy Juarez pártfogása alatt társulat alakult, mely a Mexikoba kivándorlást szárazon és vizen elősegíti, s több amerikai városban toborzó-hivatalokat állítottak föl. Ortega, Juarez ügynöke hirdeti, hogy minden kivándorló ezer dollárt és száz hold földet kap Mexikóban. Hir szerint már a százezeret is meghaladta azok száma, kik magukat e „kivándorlásra” beiratták, s e számot nem lehet túlzottnak tartani, miután a polgárháboru befejezésével 400,000 katonát bocsátott el a washingtoni kormány, s Mexikora nézve a fölkelők is az unionistákkal tartanak. Juarez 25 millió kölcsönt vesz föl az Egyesült-államokban, s a sonorai és sinaloi aranybányákat köti le zálogul. — Juarez hivatalos lapja Garibalditól közzölt egy levelet, melyben biztatja a mexikoi hazafiakat, hogy rázzák le nyakukról az idegen uralmat. A párisi szabadelvű lapok azt kívánják, hogy a francia hadesapatokat azonnal hívják vissza Mexikoból. „Mexikohoz többé semmi közünk — mondják — ott nem francia, hanem egy osztrák főherceg uralkodik.“

Képtalány.

IS

meg
meg
meg
meg
meg
meg
meg
meg

(Megfejtése a 24-dik számban lesz.)

Mult számunk talányának értelme ez: „Egyben légy tüccéletes.“